

SMERNICE ZA PRIPRAVO TRAJNOSTNIH URBANIH STRATEGIJ - TUS

1. ZAKONSKA PODLAGA

Eden izmed pogojev za črpanje sredstev iz naslova trajnostnega urbanega razvoja v okviru člena 7. Uredbe o Evropskem skladu za regionalni razvoj je, da ima izbrano urbano območje sprejeto celovito strategijo trajnostnega urbanega razvoja (v nadaljevanju TUS), iz katere izhajajo celostni ukrepi za spopadanje z razvojnimi izzivi urbanega območja.

Priprava TUS je po 7. členu Uredbe EU št. 1301/2013 obvezen predpogoj za upravičenost do sredstev za tista urbana območja, katera so v skladu s kriteriji v Partnerskem sporazumu upravičena za izvajanje celostnih teritorialnih naložb za spodbujanje trajnostnega urbanega razvoja – **to so mestna naselja in naselja mestnih območij v mestnih občinah** (SURS, 2013)¹.

Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014-2020 (CCI 2014SI16M8PA001-1.3) Sprejet na 68. redni seji Vlade RS 28.07.2014.

Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020 (2014SI16MAOP001) sprejem 15.12.2014

Merila za izbor operacij v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike za obdobje 2014-2020 sprejeta 17.04.2015.

Uredba o porabi sredstev evropske kohezijske politike v Republiki Sloveniji v programskem obdobju 2014–2020 za cilj naložbe za rast in delovna mesta sprejeta 17.05.2015

2. NAMEN PRIPRAVE TRAJNOSTNE URBANE STRATEGIJE TUS

Namen priprave TUS je, da se podpira trajnostni urbani razvoj, ki določajo celostne ukrepe za spopadanje s **gospodarskimi, okoljskimi, podnebnimi, demografskimi in socialnimi izzivi**, s katerimi se srečujejo urbana območja in njihova povezanost s podeželskimi območji. TUS predstavljajo podlago za celovit pristop k načrtovanju in izvajanju naložb in naj se pripravljajo na podlagi obstoječih in novih razvojnih strategij, ukrepov in programov občine.

Na podlagi sprejetih TUS, ki določajo celostne ukrepe za spopadanje z razvojnimi izzivi urbanega območja, naj mestna občina z namenom izvajanje mehanizma celostnih teritorialnih naložb (CTN), v nadaljevanju pripravi izvedbeni načrt za izvajanje TUS v obdobju 2014 – 2020 vključno z zagotavljanjem različnih virov financiranja.

Operacije (projekti, aktivnosti...), ki jih na podlagi TUS, za izvajanje preko mehanizma CTN izbere mestna občina, naj bodo celovite, tako da z medsebojnim dopolnjevanjem na povezan način prispevajo k doseganju ciljev zastavljenih v strategiji naj prispevajo k ciljen vsaj dveh prednostnih osi iz Operativnega programa.

¹ Statistični letopis Republike Slovenije 2013, 32. Pregled po mestnih območjih, Metodološka pojasnila.

3. VSEBINA TRAJNOSTNE URBANE STRATEGIJE TUS

3.1 Vsebina TUS:

- **Prikaz urbanega območja TUS**
- **Analizo oz. opredelitev** specifičnih *družbenih, gospodarskih, okoljskih*, in s tem povezanih prostorskih izzivov ter problemov posameznega mesta (urbanega območja), ki naj naslavljajo relevantne izzive kot so *demografski, podnebni, energetski, dostopnost in trajnostna mobilnost*, idr.
- Opredelitev **vizije in strateških ciljev** razvoja mesta (urbanega območja), ki povezano obravnavajo **gospodarske, okoljske, podnebne, demografske in socialne izzive in cilje**, ki so ključnega pomena za trajnostni razvoj mest in ki so identificirani v analizah.
- **Aktivnosti za reševanje opredeljenih izzivov in doseganje opredeljenih ciljev.**
- Prikaz prednostnih **usmeritev z naborom ukrepov** in programov.
- **Vključevanje javnosti.**
- Medsebojna povezanost ukrepov za trajnostni urbani razvoj.
- Opredelitev kazalnikov za izvajanje TUS najmanj skladno s kazalniki iz izbranih prednostnih naložb Operativnega programa.

3.2 Prikaz urbanega območja

Mestna občina naj opredeli meje urbanega območja, ki ga obravnava v TUS, ter območje izvajanja mehanizma CTN. Prikaže se naj naslednje območje:

- **Prikaz urbanega območja** (na karti v merilu 1: 50 000).
- Osnovna enota za prikaz urbanega območja so **naselja po RPE** (register prostorskih enot).
- Če so v urbano območje vključena tudi naselja, ki so z mestom funkcionalno povezana, vsebuje prikaz mestnega območja **jedrno območje** mestnega območja **in okolico** mestnega območja:
 - **jedrno območje** (mestno naselje po RPE) +
 - **okolica** (naselja, ki so z mestnim naseljem funkcionalno povezana).
- **Prikaz območja za izvajanje z mehanizmom CTN** - to so **mestna naselja in naselja mestnih območij v mestnih občinah** (SURS, 2013).

3.3 TUS naj izkazuje:

- Usklajenost s politiko prostorskega razvoja Slovenije,
- Usklajenost s cilji Strategije prostorskega razvoja Slovenije SPRS,
- Usklajenost z drugimi državnimi razvojnimi dokumenti in programi,
- Povezanost z razvojnimi usmeritvami regije,
- Povezanost z občinskim prostorskim načrtom ali prostorskimi akti (prometni, energetski),
- Skladnost z drugimi razvojnimi dokumenti mestne občine,
- Skladnost z gospodarsko razvojno strategijo mest,
- Skladnost s socialno strategijo v mestu.
- Skladnost s smernicami za pripravo Celostne prometne strategije,
- Skladnost z usmeritvami Operativnega programa za izvajanje naložb na področju energetske učinkovitosti v gospodinjstvih.

3.4 Posebni pogoji

Mestne občine, ki imajo sprejete OPN lahko za trajnostno urbano strategijo uporabijo strateški del OPN–ja, če vključuje analizo specifičnih socialnih, ekonomskih, okoljskih in prostorskih izzivov in opredelitev problemov ter vizijo razvoja.

Analiza razvojnih izzivov in problemov je lahko povzetek tudi drugih analiz v drugih razvojnih dokumentih, ki jih je mestna občina že sprejela in obravnavajo navedena področja. Ob tem naj se aktualizirajo analize ali pa posodobijo v delih, kjer je to potrebno. Enako velja tudi za opredelitev vizije in ciljev razvoja ter predloga za reševanje opredeljenih problemov.

Primernost drugih razvojnih dokumentov mestne občine, kot nadomestilo za TUS ali del TUS, se določi v sodelovanju med mestno občino, ministrstvom pristojnim za urbani razvoj in organom upravljanja.

4. MERILA ZA IZBOR OPERACIJ OP

4.1 Ocena kakovosti TUS je opredeljena v *Merilih za izbor operacij v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike za obdobje 2014-2020* sprejeto 17.04.2015 v XIII. poglavju celostnih teritorialnih naložb za spodbujanje trajnostnega urbanega razvoja in bo upoštevala:

- kot obvezna je vsebina TUS skladno s točkama 3.1 in 3.2 teh smernic ter
- usklajenost s sprejetimi razvojnimi dokumenti občine,
- skladnost z razvojnimi potrebami mesta,
- usklajenost med posameznimi poglavji,
- prispevek naložb k ciljem vsaj dveh prednostnih osi tega OP,
- kartografski prikaz območja TUS in območja izvajanja CTN vključno z lokacijami predvidenih prednostnih naložb,
- upoštevanje usmeritev za spodbujanje trajnostnega urbanega razvoja v Sloveniji opredeljenih v OP,
- skladnost s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije in drugimi nacionalnimi razvojnimi dokumenti,
- povezljivost z razvojnimi usmeritvami regije,
- vključevanje javnosti in drugih relevantnih deležnikov v pripravo trajnostne urbane strategije.

4.2 Merjenje učinkov izvedljivosti TUS:

- Površina revitaliziranih površin v mestu, kjer se izvaja TUS,
- prispevanje k ustvarjanju novih delovnih mest,
- izboljšanje kakovosti okolja in bivanja,
- vključevanje javnosti.

5. UKREPI ZA TRAJNOSTNI URBANI RAZVOJ

Namen spodbujanja trajnostnega urbanega razvoja je s celovitim pristopom načrtovanja in izvajanja naložb izkoristiti notranje potenciale mest za izboljšanje kakovosti bivanja in spodbuditev gospodarske rasti. V okviru spodbujanja trajnostno urbanih strategij naj se mesta usmerijo v povečanje privlačnosti mest in mestnih območij, oživljanje mest in mestnih predelov (zlasti stanovanjskih sosesk in slabo izkoriščenih in degradiranih območij v mestih, krepitev gospodarskih, stanovanjskih in oskrbnih funkcij, ustvarjajo pogoje za trajnostno mobilnost, izboljšanje kvalitete okolja in bivanja v mestih).

V okviru izvajanja kohezijske politike se bo trajnostni urbani razvoj izvajal z uporabo mehanizma CTN, ki bo podprt s sredstvi naslednjih prednostnih osi, ukrepov in specifičnih ciljev:

Prednostna os:

- Boljše stanje okolja in biotske raznovrstnosti;
 - *Ukrepi* za izboljšanje urbanega okolja, oživitev mest, sanacijo in dekontaminacijo degradiranih zemljišč(vključno z območji na katerih poteka preobrazba) zmanjšanje onesnaženosti zraka in spodbujanje ukrepov za zmanjšanje hrupa,
 - *Specifični cilj*: Učinkovita raba prostora v urbanih območjih
- Trajnostna raba in proizvodnja energije in pametna omrežja
 - *Ukrep* Spodbujanje energetske učinkovitosti, pametnega upravljanja z energijo in uporabo obnovljivih virov energije v javni infrastrukturi, vključno z javnimi stavbami in stanovanjskem sektorju
 - *Specifični cilj*: Povečanje učinkovite rabe energije v gospodinjstvih
- Trajnostna raba in proizvodnja energije in pametna omrežja
 - *Ukrep*: Spodbujanje nizkoogljičnih strategij za vse vrste območij, zlasti za urbana območja, vključno s spodbujanjem trajnostne urbane mobilnosti in ustreznimi omilitvenimi prilagoditvenimi ukrepi
 - *Specifični cilj*: Razvoj urbane mobilnosti za izboljšanje kakovosti zraka v mestih (sistem P+R, ureditev varnih dostopov do postaj in postajališč JPP in ureditev parkirišč za kolesa).

Vlaganja naj prispevajo k ustvarjanju pogojev za nova delovna mesta v gospodarstvu, prenovi javnih površin, javnih površin za oddih, rekreacijo in medgeneracijsko povezovanje; zagotavljanju zadostnega števila javnih najemnih stanovanj; spodbujanju trajnostne mobilnosti in zagotavljanju dostopnosti; prenovi energetske neučinkovitega in nefunkcionalnega stanovanjskega fonda (zmanjševanje energetske revščine); večji dostopnosti do kulturnih vsebin; večji zmogljivosti in usposobljenosti lokalnih skupnosti za izvajanje celovitih projektov za urbani razvoj in urbane preнове.

Z uporabo mehanizma se želi doseči povezane učinke vlaganj, ki bodo zagotovili prispevek k doseganju ciljev TUS, in vsaj k dvema specifičnima ciljema zgoraj navedenih naložb in ukrepov. prednostnih naložb za urbano prenovo, trajnostno mobilnost in učinkovito rabo energije.

Mehanizem CTN bo lahko izvajalo vseh 11 mestnih občin (MO): Ljubljana, Maribor, Koper, Kranj, Celje, Novo mesto, Velenje, Nova Gorica, Ptuj, Murska Sobota in Slovenj Gradec, ki bodo morale za dostopanje do sredstev preko mehanizma CTN pripraviti in sprejeti TUS.

